
Uporaba vodnega curka kot prisilnega sredstva policije v izbranih državah Evropske unije in njegova uporaba v Sloveniji v času pandemije

VARSTVOSLOVJE
leto 2023
letn. 25
str. 1–24

Srečko Felix Kropce, Eva Kolenc

Namen prispevka:

S primerjavo domače in tuje zakonodaje smo preučevali podobnosti in razlike v načinih in pogojih uporabe vodnega curka kot prisilnega sredstva policije v Sloveniji in izbranih državah Evropske unije (EU). Prav tako smo ugotavljali, ali je v času pandemije koronavirusa v Sloveniji zaznati več primerov uporabe vodnega topa kot v letih prej.

Metode:

Prispevek je kvalitativnega značaja, kjer smo v okviru pregleda znanstvene in strokovne literature ter zakonodaje uporabili metodi deskripcije in kompilacije. Pri tem smo opravili analizo preteklih letnih poročil policije s področja uporabe prisilnih sredstev, s poudarkom na uporabi vodnega curka. Skozi primerjavo domače in tuje zakonodaje o uporabi prisilnih sredstev policije smo uporabili tudi metodi primerjave in sinteze, kjer smo postopek raziskovanja nadgradili z združevanjem in sestavljanjem preprostih misli v smiselne zaključke.

Ugotovitve:

Rezultati kažejo, da je bilo pri izvajanju ukrepov za zaježitev virusa v obdobju pandemije pri nas res zaznati več primerov uporabe vodnega curka kot v obdobju prej. Ugotovitve kažejo tudi, da je zakonska ureditev uporabe vodnega curka kot prisilnega sredstva policije med državami članicami EU relativno podobna, z nekaj izjemami. Tako pri nas kot drugje je na tem področju prostora za kar nekaj izboljšav, o katerih bo treba razmisliti v prihodnosti.

Praktična uporabnost:

Prispevek predstavlja preglednost ureditve prisilnega sredstva v državah EU v primerjavi s Slovenijo. Kot je ugotovljeno, drugje pri pogojih uporabe niso zelo natančni in puščajo odprte možnosti zlasti pri dodajanju plinskih sredstev v vodni curek. Vse to pa nakazuje na nujnost po natančni opredelitvi uporabe vodnega curka z različnimi dodatki pri njegovi uporabi.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

O uporabi vodnega curka ni bilo opravljenih veliko raziskav in se ji ni posvečalo veliko pozornosti, vse dokler se to prisilno sredstvo ni začelo uporabljati ob vzpostavljanju javnega reda in miru ob množičnih kršitvah.

Ključne besede: policija, prisilna sredstva, vodni curek, množična kršitev, javni red in mir

UDK: 351.741

Use of water jet cannon as a coercive mean of the police in selected countries of the European Union and its use during a pandemic in Slovenia

Purpose:

By comparing domestic and foreign legislation, we studied the similarities and differences in the methods and conditions of using the water jet as a coercive measure of police in Slovenia and selected countries of the European Union (EU). We also determined whether there were more cases of water jet use in Slovenia during the coronavirus pandemic than in the previous years.

Design/Methods/Approach:

The paper is qualitative in nature, where we used methods of description and compilation as part of the review of scientific and professional literature and legislation. We analysed previous annual reports of the police in the field of coercive measures, with an emphasis on the use of water jet. By comparing domestic and foreign legislation on the use of coercive measures of police, we also used methods of comparison and synthesis, where we upgraded the research process by combining and compiling simple thoughts into meaningful conclusions.

Findings:

The results show that in the implementation of measures to contain the virus during the pandemic, it was true that more cases of use of water jet were detected in Slovenia than in the previous period. The findings also show that the regulation of the use of a water jet as a coercive measure of police is relatively similar between EU Member States, with a few exceptions. Both in Slovenia and elsewhere, there is room for quite a few improvements in this area that will need to be considered in the future.

Practical Implications:

The contribution represents transparency in the regulation of coercive measures in EU countries compared to our country. As is noted, elsewhere they are not very accurate in terms of conditions of use and leave open possibilities, especially when adding gaseous products to the water jet. All this indicates the need to precisely define the use of the water jet with various additives in its use.

Originality/Value:

Not much research has been carried out on use of water jet, and little attention has been dedicated to it, until such coercive measure began to be used while restoring law and order in the face of mass violations.

Keywords: police, coercive, water jet, mass violation, public order and peace

UDC: 351.741

1 UVOD

Policija je zavezana učinkovito opravljati naloge in uporabljati pooblastila z namenom zagotavljanja varnosti posameznika in skupnosti, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter krepitve pravne države (»Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol)«, 2013). S tem namenom je zakonodajalec preko normativne ureditve določil pogoje, v katerih smejo policisti, po potrebi tudi z uporabo sile, poseči v določene človekove pravice. To lahko storijo z uporabo posebnih ukrepov oziroma orodij v okviru policijskih pooblastil, ki jim pravimo prisilna sredstva. Prisilna sredstva morajo biti zakonsko predpisana in tipizirana, spreminjajo pa se tako glede načina uporabe kot tudi njihovih zakonskih pogojev za uporabo (Ilić in Krobe, 2017). »ZNPPol« (2013) načeloma deli prisilna sredstva na tista, ki se uporabljajo proti posamezniku, in tista, ki se uporabljajo proti množici. Glede na posledice, ki jih lahko povzročijo pri ljudeh, so razvrščena od najmilejšega do najhujšega. Pri njihovi uporabi mora represiven državni organ s policijsko uporabo sile delovati zakonito, sorazmerno, strokovno, humano in profesionalno (Berglez idr., 2011). Policisti smejo uporabljati prisilna sredstva samo tako dolgo, dokler namen uporabe ni dosežen ali dokler se ne izkaže, da namena ne bo mogoče doseči (»Pravilnik o policijskih pooblastilih«, 2014). Silo lahko uporabijo le, če je to nujno potrebno in v obsegu, ki je potreben za opravljanje njihove dolžnosti (United Nations, 1979), kar pa ni tako preprosto.

Policisti nosijo ogromno odgovornost pri ugotavljanju, ali je sila v določeni situaciji potrebna, in, če je, ali je sorazmerna grožnji, s katero se soočajo. Velikokrat pride do napačne ocene situacije ter do uporabe večje sile, kot je potrebna, kar lahko rezultira tudi v smrt. Da bi se izognili uporabi smrtonosne sile, morajo države zagotoviti izvršitev uradne naloge z manj smrtonosnimi prisilnimi sredstvi in hkrati ustrezno usposobiti policiste za njihovo zakonito uporabo. Odbor za človekove pravice tako v svoji splošni pripombi o pravici do življenja navaja, da je treba tudi manj smrtonosno orožje uporabiti le, kadar zanj veljajo stroge zahteve glede nujnosti in sorazmernosti, v situacijah, v katerih so se drugi, milejši ukrepi izkazali za neučinkovite pri obravnavanju grožnje (United Nations Human Rights, 2020).

Kot navaja Žaberl (2009), se problematika uporabe prisilnih sredstev po navadi aktualizira ob odmevnejših dogodkih. Poudarek zato namenjamo uporabi življenju nenevarnemu oziroma življenju manj nevarnemu sredstvu, vodnemu topu (vodni curek kot prisilno sredstvo po »ZNPPol«, 2013), uporaba katerega je na demonstracijah v času pandemije močno razburila javnost. Njegova uporaba zaradi same prisile, ki se v nekem trenutku izvaja proti večjemu številu ljudi, in

posledice, ki so ob tem obširnejše, zahtevajo specifično obravnavo (Berglez idr., 2011).

Namen prispevka je na podlagi sistematičnega pregleda obstoječe literature, zakonodaje in podzakonskih aktov narediti pregled, primerjavo in analizo uporabe vodnega curka in ureditev v Sloveniji primerjati z ureditvami tega področja v izbranih državah EU. Poudarek namenjamo tudi pregledu uporabe vodnega curka v času pandemije covid-19, škodljivim posledicam, do katerih lahko pride ob njegovi napačni uporabi ter argumentom za ali proti njegovi uporabi. Torej proučevanje uporabe pri vzdrževanju javnega reda in miru skozi prizmo načel uporabe prisilnih sredstev.

Pri proučevanju problematike uporabe prisilnega sredstva vodnega curka si lahko na generalni ravni zastavimo kar nekaj vprašanj, ki so vredna pozornosti, in sicer:

- Kakšne poškodbe lahko povzroči napačna uporaba vodnega topa, četudi gre za manj smrtonosno prisilno sredstvo?
- Ali je v obdobju pandemije pri nas več primerov uporabe vodnega topa kot v obdobju prej?
- Kakšna je zakonska ureditev uporabe vodnega topa v drugih državah Evropske unije?

2 PRISILNA SREDSTVA

Policija lahko v obsegu svojih pooblastil uporabi prisilna sredstva. Ta so opredeljena v drugem poglavju »ZNPPol« (2013), posamezne konkretnejše izvedbene določbe zakonskih pooblastil pa so navedene v »Pravilniku o policijskih pooblastilih« (2014). Prisilna sredstva so taksativno naštetja in razvrščena od najmilejšega do najhujšega, o njihovi uporabi pa lahko govorimo samo takrat, ko z zakonom predpisano sredstvo uporabi:

- policist,
- pri opravljanju nalog policije,
- za neposredno delovanje na ljudi (Berglez idr., 2011).

Žaberl (2006) opisuje, da lahko policisti uporabijo prisilna sredstva le, če ne morejo drugače:

- obvladati upiranja (tj. pasivnega/aktivnega upiranja) osebe, ki ne izpolnjuje zakonitih ukazov, ki moti javni red, ki ji je treba začasno omejiti gibanje, jo privedi, prijeti ali ji odvzeti prostost;
- odvrniti napada na osebe ali objekte, ki jih varujejo, nase ali na koga drugega; ali
- vzpostaviti javnega reda, ki je huje ali množično kršen.

Policisti prisilno sredstvo uporabijo v primeru preprečitve ali odvrnitve nevarnosti, če z opozorilom, ukazom ali izvedbo drugih pooblastil ne morejo uspešno opraviti policijskih nalog. Pred uporabo prisilnega sredstva so dolžni osebi ukazati, kaj mora storiti ali opustiti, in jo opozoriti, da bo ob neupoštevanju ukaza uporabljeno prisilno sredstvo. V primeru, da okoliščine ukaza oziroma opozorila ne dopuščajo ali če bi njuna uporaba onemogočila izvedbo policijske

naloge, lahko policisti ukaz ali opozorilo opustijo (»ZNPPol«, 2013). Po »ZNPPol« (2013) ima policija pri opravljanju svojih nalog na razpolago dvanajst prisilnih sredstev, med katerimi je tudi vodni curek.

Vrsta in intenziteta uporabljenega prisilnega sredstva mora biti sorazmerna načinu, sredstvu in moči upiranja ali napada osebe, uporablja pa se lahko le tako dolgo, dokler namen uporabe ni dosežen ali dokler se ne izkaže, da namena ne bo mogoče doseči (»Pravilnik o policijskih pooblastilih«, 2014).

Pri uporabi prisilnih sredstev se morajo policisti držati nekaterih temeljnih načel. »ZNPPol« (2013) jih opredeljuje v 13., 14., 15., 16. in 17. členu. Žaberl (2009) meni, da ta ne veljajo zgolj za policijsko uporabo prisilnih sredstev, temveč za izvajanje vseh policijskih pooblastil. Žaberl (2009) izpostavi naslednja načela:

- načelo zakonitosti,
- načelo sorazmernosti,
- načelo nujnosti,
- načelo strokovnosti,
- načelo humanosti.

Klemenčič in drugi (2002) poleg že omenjenih navajajo še načelo primerne varstva človekovih pravic, načelo demokratičnosti, načelo ustavnosti in načelo taktičnosti.

Žaberl (2009) pojasnjuje, da lahko silo delimo na smrtonosno (ang. *deadly force*) in nesmrtonosno (ang. *non deadly force*), odvisno od posledic, do katerih pride ob njeni uporabi. O smrtonosni sili govori takrat, ko je pričakovati, da bo ob njeni uporabi nastala huda poškodba ali smrt osebe, kot nesmrtonosno silo pa definira silo, ki je usmerjena proti telesu in v telo druge osebe in, vsaj po teoriji, ne rezultira v nastanek hujše poškodbe ali smrti.

Policisti pri opravljanju nalog, če je to mogoče, uporabljajo milejša prisilna sredstva, preden se zatečejo k uporabi hujšega. Kadar so policisti opremljeni samo s palico ali strelnim orožjem so tveganja zanje, kot tudi za javnost, povečana. Države si zato prizadevajo zapolniti vrzel med uporabo palice in strelnega orožja z vpeljavo človeku manj nevarnih prisilnih sredstev in sorodne opreme, kot so npr. razna kemična dražila in vodni topovi, katerih glavni cilj je z varne razdalje varno onesposobiti osebo (United Nations Human Rights, 2020). S tem razlogom je tudi pri uporabi manj smrtonosnih prisilnih sredstev treba upoštevati strogo predpisane zahteve glede nujnosti in sorazmernosti, da se s čim milejšimi posledicami doseže namen, za kar so bili uporabljeni. Napačna uporaba manj nevarnega orožja lahko namreč privede do hudih telesnih poškodb, v najhujšem primeru pa tudi smrti (United Nations Human Rights, 2020).

Ukrepi policije se morajo načrtovati in izvajati ob upoštevanju vseh potrebnih previdnostnih ukrepov, da se prepreči ali vsaj zmanjša tveganje uporabe prisilnih sredstev ter da se zmanjša možnost kakršnih koli poškodb, ki bi lahko bile povzročene. V primeru javnih zbiranj bi morali policisti pomisliti, da lahko velika demonstracija manj smrtonosnega orožja stopnjuje napetost, zato bi ga bilo treba za prekinitev zborovanja uporabiti kot skrajni ukrep. Če se razmere ne umirijo, smejo policisti, potem ko so izdali ustrezno opozorilo, uporabiti prisilna sredstva, kot so npr. vodni top ali plinska sredstva, ki so usmerjena v množico in ne na posameznika. Poleg tega je treba udeležencem zborovanja dati čas, da upoštevajo

opozorilo, in jim zagotoviti varen prostor ali pot, kamor se lahko premikajo. Policisti morajo pred uporabo manj smrtonosnih prisilnih sredstev natančno oceniti situacijo, pri tem pa paziti, da ne ogrožajo nevpletenih oseb (United Nations Human Rights, 2020).

Bistveni ukrepi, če želimo preprečiti nepotrebno ali pretirano škodo, so ustrezno usposabljanje policistov, njihovo opremljanje z ustrezno zaščitno upremo in ustreznim naborom manj smrtonosnega orožja. Izjemnega pomena je tudi vzpostavitev ustreznega strokovnega nadzora nad uporabo prisilnih sredstev. Policija bi morala zato vzpostaviti dovolj neodvisne in učinkovite mehanizme notranjega nadzora, države pa bi morale razmisliti tudi o vzpostavitvi zunanjega nadzornega organa, v odsotnosti katerega bi moral to nalogo opravljati varuh človekovih pravic ali nacionalna institucija za človekove pravice (United Nations Human Rights, 2020).

Pri nas nadzor nad delom policije opravlja Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ), Direktorat za policijo in druge varnostne naloge. Ta v poročilu konec leta 2022 ugotavlja, da je prišlo med protesti v času epidemije covid-19 v Sloveniji do številnih nepravilnosti, kot so nesorazmerna, neutemeljena in nestrokovna uporaba prisilnih sredstev. Med drugim so ugotovili, da policija nima izdelanih internih aktov, ki bi podrobneje opredeljevali uporabo prisilnih sredstev proti množici (Ministrstvo za notranje zadeve RS [MNZ RS], 2022 a). Tudi kar se tiče uporabe vodnega topa (vodnega curka) prihaja do neskladij med »Pravilnikom o policijskih pooblastilih« (2014) in »ZNPPol« (2013). Slednji ne določa uporabe vodnega curka s primesjo plinskih sredstev, Pravilnik o policijskih pooblastilih pa to dopušča (»Pravilnik o policijskih pooblastilih«, 2014; »ZNPPol«, 2013). V prihodnosti bo tako treba razmisliti o številnih spremembah in dopolnitvah, da se čim bolj zagotovi spoštovanje temeljnih človekovih pravic, hkrati pa izpopolni znanje policistov z namenom čim bolj strokovne in profesionalne obravnave posameznika ali množice.

2.1 Prisilna sredstva proti množici

Prisilna sredstva proti množici se najpogosteje uporabijo pri množičnih kršitvah javnega reda na javnih shodih ali javnih prireditvah, predvsem na športnih prireditvah, kjer lahko javni red krši večje število oseb (Berglez idr., 2011). Po »ZNPPol« (2013) smejo policisti za vzpostavitev javnega reda, ko je ta množično ali huje kršen, uporabiti:

- konjenico,
- posebna motorna vozila,
- druga plinska ter druga z zakonom določena sredstva za pasivizacijo ali
- vodni curek (vodni top).

Uporaba prisilnih sredstev proti množici je dovoljena le po odredbi generalnega direktorja policije, direktorja policijske uprave ali policista, ki ga za to pooblasti generalni direktor policije ali direktor policijske uprave. Policisti morajo pred uporabo prej omenjenih prisilnih sredstev množici ukazati, naj neha kršiti javni red in naj se mirno razide, ter jo opozoriti na uporabo prisilnih sredstev, če ukaza ne bo upoštevala. Brez odredbe pristojne osebe in brez opozorila smejo

policisti plinska sredstva in druga sredstva za pasivizacijo uporabiti za prijetje osebe pri terorističnih dejanjih, ugrabitvah ali v drugih primerih, ko se oseba aktivno upira ali napada z orožjem ali nevarnimi predmeti. Plinska sredstva in druga sredstva za pasivizacijo smejo policisti brez odredbe pristojne osebe in brez poprejšnjega ukaza in opozorila uporabiti tudi, če utemeljeno pričakujejo oboroženi odpor, zaradi katerega bi lahko bilo neposredno ogroženo življenje policista ali druge osebe. Zaradi varne izvedbe postopkov smejo v teh primerih policisti uporabiti tudi tehnična sredstva za fotografiranje ter video in zvočno snemanje, termovizijske kamere, naprave za gledanje ponoči in radarske sisteme za detekcijo navzočnosti oziroma premikov skozi stene (»ZNPPol«, 2013).

Uporaba prisilnih sredstev je pri množični kršitvi javnega reda zaradi množice lahko zelo zahtevna. Pri izvedbi uradnih nalog policistov je zato nujno potrebna zakonitost, strokovnost, usklajenost postopkov, taktičnost, odločnost in humanost. Za obvladovanje večjega števila oseb je tako v okviru policije ustanovljena posebna policijska enota. Njeni pripadniki se urijo v posebnih poenotenih postopkih za izvajanje najzahtevnejših nalog policije ob različnih protestih, demonstracijah, hudih kaznivih dejanjih, varovanju visokih predstavnikov tujih držav in organizacij, tveganih športnih prireditvah ipd. (Berglez idr., 2011).

Policistom pripadnikom posebne policijske enote je prisilna sredstva zoper množico, kot že omenjeno, dovoljeno uporabiti samo po ukazu policijskega vodje. Ta pri svoji odločitvi strogo upošteva načela, kar se kaže predvsem v stopnjevanju uporabe policijskih pooblastil. Poleg vseh načel mora vedno obstajati razlog za uporabo prisilnih sredstev. To pomeni, da policisti brez uporabe prisilnega sredstva ne bi mogli opraviti policijske naloge. Sam način uporabe, vrsta prisilnega sredstva, število sodelujočih policistov in druge okoliščine uporabe so odvisni od števila kršiteljev, intenzitete njihovega upiranja in tudi od kraja kršitve. Prisilno sredstvo morajo policisti nehati uporabljati takoj, ko prenehajo razlogi za njegovo uporabo (Berglez idr., 2011).

2.2 Vodni curek

Za uporabo vodnega curka štejemo usmerjen vodni curek pod pritiskom za potiskanje, odiranje, razdvajanje ali razganjanje ljudi. Policija sme uporabljati vodni curek iz posebnega vozila, vodne črpalke ali iz vodovodnega omrežja, in sicer na način, da se z najmanjšimi škodljivimi posledicami vzpostavi javni red (»ZNPPol«, 2013).

V Sloveniji imamo od leta 2017 nov vodni top znamke Rosenbauer, ki je zamenjal 40 let staro vozilo, ki so ga upravljali mehansko. Njegova posadka šteje 5 policistov, upravljajo pa ga lahko policisti specialne enote in policisti posebne policijske enote, ki so za to primerno usposobljeni in imajo vozniško dovoljenje kategorije C. Policisti lahko vodni top aktivirajo v sklopu aktiviranja posebne policijske enote na podlagi predhodne varnostne ocene, uporabi pa se le, če je to potrebno za zavarovanje ljudi in premoženja (Vajnhandl, 2021).

Vodni top ima tri brizgalne šobe z dometom 60 metrov. Stopnje moči vodnega curka so različne in se povečujejo glede na potrebe policistov. Natančna kapaciteta cisterne vodnega topa ni znana, ker policija o tem ne želi govoriti, saj bi s tem

lahko razkrili metode in taktike policije. V rezervoarju naj bi bilo po netočnih informacijah prostora za vsaj 9.000 litrov vode (Vajnhandl, 2021).

Po »Pravilniku o policijskih pooblastilih« (2014) se vodni curek lahko uporabi skupaj s sredstvi za označevanje oseb oziroma plinskimi sredstvi, za to pa morajo biti izpolnjeni pogoji za uporabo teh sredstev. Pri novem vodnem topu je vodnemu curku lahko primešana tudi barva, s katero lahko policisti bolj verodostojno dokazujejo prisotnost posameznikov v množici, zoper katere je bil vodni curek uporabljen, saj je tako razvidno, koga je curek iz topa zadel (Vajnhandl, 2021).

Vodni top je opremljen z video sistemom, ki omogoča zagotavljanje varnosti in višji standard pri dokazovanju kaznivih dejanj, ki se dogajajo v množici. Njegova okna so odporna proti lomljenju stekla, prilagojen pa je tako, da plezanje nanj ni mogoče. Vodni top lahko doseže hitrost do 110 kilometrov na uro, njegovo premikanje in upravljanje pa naj bi bilo preprosto. Za ukazovanje množici, kako ravnati, ima tudi zelo zmogljiv megafon (Vajnhandl, 2021). Kot ugotavlja Vajnhandl (2021), naj bi bila uporaba vodnega curka človeku veliko bolj prijazna in humana v tem smislu, da se pri uporabi tega prisilnega sredstva kazniva dejanja zmanjšajo, ko pa pride do uporabe, je poškodb manj kot pri delu policistov v množici – tam je tudi fizičnega nasilja več. Vodni curek naj vsaj teoretično ne bi povzročal resnih ali smrtno nevarnih poškodb, vendar nekateri primeri dokazujejo, da lahko ob njihovi nepravilni uporabi kljub temu pride do vrste neposrednih in posrednih zdravstvenih tveganj. Te vključujejo možnost povzročitve primarnih, sekundarnih in terciarnih poškodb, vključno s poškodbami mišično-skeletnega sistema, kot je zlom hrbtenice, pa tudi druge resne poškodbe, kot so pretres možganov, poškodba oči in druge tope poškodbe (May, 2015).

Vodni curek lahko povzroči podhladitev in ozeblino, neposredne poškodbe zaradi vode pod pritiskom, sekundarne poškodbe zaradi padca, zdrsa ali trčenja s predmeti ali poškodbe zaradi kemikalij in barvil, raztopljenih v vodi (Physicians for Human Rights, 2020).

Pri sistematičnem pregledu literature so bile ugotovljene številne resne poškodbe, ki so jih povzročili vodni topovi – curek. Več posameznikov je utrpelo zlome obraza in poškodbe oči zaradi neposrednega udara vode iz topa. Sekundarne poškodbe, opredeljene v medicinski literaturi, so vključevale poškodbe možganov, podplutbe, zlome reber in različne mišično-skeletne poškodbe, predvsem zaradi padcev in travm, sekundarnih zaradi sile vode. Poročali so tudi, da kemični agensi neprijetnega vonja, ki jih organi kazenskega pregona včasih vmešajo v vodne topove, povzročajo dolgotrajno slabost in oteženo dihanje pri tistih, ki so jim izpostavljeni (Physicians for Human Rights, 2020).

3 UPORABA VODNEGA CURKA ALI VODNEGA TOPA V TUJINI

Mnenja o umestitvi vodnega topa (vodnega curka) kot prisilnega sredstva, ki ga policija pri opravljanju svojih nalog lahko uporabi, so si različna, zato je treba pred njegovo uvedbo dobro razmisliti, če razlogi odtehtajo namenu njegove uporabe. Pri analiziranju za in proti argumentom smo se zato oprli na javnomnenjsko raziskavo, ki so jo izvedli v Londonu v času mandata notranje ministrice Therese May. Glavne ugotovitve in pomisleki so bili naslednji:

- Ljudje, ki so bili za vpeljavo vodnega topa (vodnega curka) kot prisilnega sredstva policije, so povedali, da se s tem strinjajo, saj:
  - imajo policisti v ekstremnih in nasilnih situacijah, kjer se kršita javni red in mir, pravico na tak način braniti sebe in druge udeležence;
  - bi morala imeti policija na voljo vsa možna orodja za obvladovanje nereda, tudi vodni top, ki bi ga lahko uporabljali samo ustrezno usposobljeni policisti, in sicer šele takrat, ko so bila izčrpana vsa milejša prisilna sredstva. Vodni top bi se smel uporabljati le, kadar je to operativno upravičeno, torej, ko gre za nasilje ali ogrožanje javnosti;
  - je uporaba vodnega topa boljša možnost pred drugimi prisilnimi sredstvi, kot so strelno orožje, plinski razpršilec, električni paralizator ali službeni konji. Vpeljava vodnega topa kot prisilnega sredstva policije bi zapolnila vrzel med uporabo palice in strelnega orožja in tako zmanjšala tveganja za policiste in javnost;
  - bi prisotnost vodnega topa na zborovanju olajšala zbiranje tistim, ki želijo mirno protestirati, in odvrnila tiste protestnike, ki želijo povzročati težave (Mayor of London, 2014).
- Glavni pomisleki tistih, ki so bili proti uporabi vodnega curka, pa so bili:
  - da so vodni topi neselektivni. Nekateri so izrazili skrb, da vodnih topov ni mogoče usmeriti samo proti posameznikom, ki delujejo nasilno, ampak tudi proti nedolžnim mimoidočim, vključno novinarjem. Glede na zelo visok prag nasilja, ki je potreben, preden se lahko uporabi vodni top, je sicer malo verjetno, da bi bili tisti, ki ne povzročajo težav, tarča curka vodnega topa. Jasno je, da se vodni topovi uporabljajo samo na območjih, kjer bi se ljudje lahko umaknili od vode, pred njihovo uporabo pa mora biti nujno izdano ustrezno opozorilo;
  - da bi prisotnost vodnega topa na kraju zborovanja stopnjevala in spodbujala nasilje;
  - da bi policisti, če bi bil vodni top uzakonjen kot prisilno sredstvo, z njim razpolagali prepegosto in neutemeljeno;
  - da vodni top lahko povzroči resne poškodbe ali celo smrt. Policiji je jasno, da naj bi bila uporaba vodnega topa verjetno manj škodljiva kot kovinska palica na blizu in veliko manj nevarna kot streljanje s strelnim orožjem. Vodni topovi naj bi bili tudi bolj diskriminatorni kot konji, ki rinejo v množico ljudi (Mayor of London, 2014). Vseeno pa dokazi kažejo, da lahko ob njihovi napačni uporabi pride do vrste neposrednih in posrednih zdravstvenih tveganj. Te vključujejo možnost povzročitve primarnih, sekundarnih in terciarnih poškodb, vključno s poškodbami mišično-skeletnega sistema, kot je zlom hrbtenice, pa tudi druge resne poškodbe, kot so pretres možganov in poškodbe oči. Mednarodni dokazi podpirajo te ugotovitve; v Stuttgartu je 66-letni protestnik med protestom popolnoma oslepel zaradi neposrednega udara z vodnim topom (May, 2015).

Dejstvo je, da takšna raziskava v Sloveniji ni bila opravljena in so mnenja različna zgolj na ravni strokovne javnosti in ne širše.

3.1 Hrvaška

Prisilna sredstva policije, in s tem pogoji in načini uporabe vodnega curka, so na Hrvaškem opredeljeni v področnem zakonu, ki ureja delo policije in njihova pooblastila (»Zakon o policijskim poslovanju i ovlastima«, 2009) in v pravilniku o postopkih policistov (»Pravilnik o načinu postopanja policijskih službenika«, 2022). Tako področni zakon (»Zakon o policijskim poslovanju i ovlastima«, 2009) v svojem 81. členu kot prisilna sredstva policije našteva trinajst prisilnih sredstev, med njimi tudi vodni curek.

Policisti lahko ta prisilna sredstva, z izjemo strelnega in posebnega orožja ter drugih eksplozivnih sredstev, uporabijo, ko so skupini oseb, ki se je zbrala nezakonito, se vede protipravno ali bi lahko povzročila nasilje, ukazali, naj se razide, in ta ukaza ne upošteva (»Zakon o policijskim poslovanju i ovlastima«, 2009). Za vzpostavitev javnega reda in miru, ki je moten v večjem obsegu, se lahko vodni curek uporablja tako, da izstreljuje zgoščen ali razpršen curek vode. Zgoščen curek vode se mora uporabljati na taki razdalji, da ne ogroža življenja ljudi, zoper katere je usmerjen. Voda, ki jo izločajo šobe, mora biti ekološko čista, vanjo pa se izjemoma lahko primešajo dovoljene koncentracije neškodljivih dražljivih snovi ali sredstev za označevanje oseb (»Zakon o policijskim poslovanju i ovlastima«, 2009).

3.2 Madžarska

Uporaba prisilnih sredstev je na Madžarskem opredeljena v Zakonu o policiji (»A Rendőrségi törvény«, 1994). Policisti imajo v primeru, ko nekdo nasprotuje njihovemu zakonitemu ravnanju, pravico uporabiti telesno silo, lisice, kemična sredstva, električni paralizator, palico, rezilo, sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev, službenega psa, strelno orožje ter moštveno silo, vodni curek in druga prisilna sredstva za razganjanje množice (»A Rendőrségi törvény«, 1994). Prisilna sredstva zoper množico lahko policisti uporabijo le po odredbi policijskega vodje, ki določa tudi način njihove uporabe. Če se množica, ki se je nezakonito zbrala ali povzroča nemire, ne ravna po pozivu policije, naj se razide, sme policija po Zakonu o policiji (»A Rendőrségi törvény« 1994) zoper njo uporabiti prisilna sredstva.

3.3 Avstrija

V Avstriji so policijska pooblastila opredeljena v Zakonu o varnostni policiji (»Sicherheitspolizeigesetz«, 1991), bolj natančne določbe glede uporabe prisilnih sredstev najdemo v njihovem področnem zakonu o orožju (Waffengebrauchsgesetz, 1969). Zakon o varnostni policiji (»Sicherheitspolizeigesetz«, 1991) določa, da morajo policisti zagroziti in naznaniti uporabo neposredne sile. Za uporabo neposredne sile zoper ljudi se uporabljajo določbe iz omenjenega Zakona o

uporabi orožja iz leta 1969 (»Sicherheitspolizeigesetz«, 1991), kjer je opredeljen tudi vodni curek.

Po podatkih iz medijev je Avstrija nova vodna topova dobila leta 2003. V istem letu so ju tudi enkrat uporabili, po tem pa naj ne bi bili v uporabi vsaj do leta 2011. Tudi po letu 2011 ni podatkov o kakršni koli uporabi, sta pa vodna topova na demonstracijah vedno prisotna in na razpolago. Po službenih predpisih naj bi v primeru mraza, vodo brizgali čez glave tarč. Če tak način ne prinese želenih rezultatov, se curek usmeri v noge protestnikov. Vodi se lahko dodata tudi solzivec in barva (Wetz, 2011).

3.4 Nemčija

Vodni curek se uporablja kot sredstvo za odvrčanje nevarnosti, zlasti na demonstracijah, z namenom lažjega nadzora večjih skupin ljudi. To se naredi z namenom izvajanja prisilnih ukrepov v okviru neposredne prisile. Uporabo neposredne prisile v Nemčiji definira Zakon o neposredni prisili pri izvajanju javnih pooblastil s strani zveznih uradnikov kazenskega pregona (»Gesetz über den unmittelbaren Zwang bei Ausübung öffentlicher Gewalt durch Vollzugsbeamte des Bundes«, 1961). Neposredna prisila je opredeljena v 2. členu zakona kot vplivanje na osebe ali premoženje s fizičnim nasiljem, njihovim orodjem in orožjem (»Gesetz über den unmittelbaren Zwang bei Ausübung öffentlicher Gewalt durch Vollzugsbeamte des Bundes«, 1961).

Uporaba vodnega curka je bolj natančno urejena s posebnim pravilnikom o uporabi vodnih topov in vodne opreme PDV 122 (Einsatz von Wasserwerfern und Wasserarmaturen, 1975). Po Pravilniku o uporabi vodnih topov (1975) se vodni top uporablja tudi za druge namene (gašenje požarov, čiščenje ulic ...).

Pri uporabi vodnega topa je treba paziti, da se zaloge vode in dodatkov ne porabijo, preden je policijski cilj dosežen. Prisilna prekinitev uporabe vode zaradi pomanjkanja le te bi lahko povzročila poslabšanje razmer. Če samo uporaba vodenega topa ne daje zadostnega uspeha, se ji nadzorovano lahko doda razne aditive. Eno izmed njih je omega-kloroacetofenon (CN). Dodajanje dražilnih sredstev mora vedno odrediti policijski vodja, po možnosti na kraju samem. Če obstaja nevarnost uporabe dražilnih sredstev, si morajo policisti nadeti zaščitne maske. Zaščitne maske se smejo odstraniti le po ukazu poveljnika enote, v posameznih primerih pa tudi po ukazu poveljnika vodnega topa (Baden-Württemberg Innenministerium, 1975). Posadko vodnega topa sestavljajo poveljnik, dva strelca, opazovalec in voznik. Pri vodnih topovih s posebnim motorjem črpalke je inženir na mestu opazovalca. Za eno operacijo je treba praviloma združiti več vodnih topov (Baden-Württemberg Innenministerium, 1975). Voda iz vodnega topa lahko brizga v obliki dežja, pregrade ali curka. V primeru, da ljudem v prvi vrsti onemogočajo umik tisti, ki stojijo zadaj, je treba vodni curek v obliki dežja najprej usmeriti proti zadnjemu delu množice. Policisti usmerijo vodni curek v tla neposredno pred kršitelje, da preprečijo njihovo nadaljnje napredovanje in ohranjajo razdaljo med njimi. To se imenuje vodna pregrada, ki služi kot podpora policijskim silam, napotenim za evakuacijo. Vodni sunek oziroma curek se uporabi proti najbolj problematičnim posameznikom,

da se jim prepreči napredovanje in jih prisili k umiku. Vodni curek je še posebej učinkovit, če ga policisti spuščajo s kratkimi premori ali samo z enim curkom naenkrat, paziti pa morajo, da ne zadenejo glave (Baden-Württemberg Innenministerium, 1975). Uporabo vodnega curka, po možnosti z dodatkom dražilnih sredstev, mora, izjemoma v primeru samoobrambe, vedno jasno in nedvoumno ukazati policijski vodja. Ukaz za uporabo vodnega topa se običajno izda po zvočniku, da se obvestijo vse napotene sile, in zaradi psihološkega učinka na kršitelje. Vzklik »Vodni top – naprej!« je dan, ko je vodni top ali enota vodnih topov tik pred uporabo. Premikanje se nadzira z ukazom »Vodni top – stop!«. Poleg opozorila, da bo uporabljeno prisilno sredstvo, morajo policisti množici sporočiti smer, v katero se lahko odmakne. Množica mora imeti po opozorilu o uporabi vodnega topa in začetkom operacije dovolj časa za umik (Baden-Württemberg Innenministerium, 1975).

3.5 Nizozemska

Vodni curek lahko na Nizozemskem uporabi specializirana mobilna enota za vzpostavitev javnega reda in miru. Dovoljenje za njegovo uporabo mora dati župan občine, v kateri poteka razporeditev. Vodni top lahko prši z močnim curkom na večji razdalji, lahko pa se uporablja tudi z manjšim pritiskom za pršenje ljudi. Uporablja se predvsem takrat, ko večje skupine ljudi motijo javni red in mir ter ne upoštevajo ukazov policije. Vodnemu curku se načeloma lahko dodajo tudi razni kemični dodatki, vendar naj tega na Nizozemskem ne bi počeli (Politie, n. d.).

Vodni topovi, ki jih trenutno uporablja nizozemska policija, so tipa TT 2223-220. Vozila imajo plastično karoserijo in rezervoar za vodo s kapaciteto 8.000 litrov. Posadko sestavljajo štirje člani, in sicer poveljnik, voznik in dva strelca. Nizozemska policija ima šest vodnih topov, ki so nameščeni pri policijskih enotah Amsterdam-Amstelland, Haaglanden in Rotterdam-Rijnmond. Na splošno so to območja, kjer se vodni topovi največ uporabljajo, vendar se seveda lahko preselijo tudi v druga mesta (Kox, 2021). Nizozemska si je do nakupa lastnih vodnih topov pri vzpostavljanju reda pomaga z vodnimi topovi nemške in belgijske policije (Politie, 2022).

3.6 Belgija

Uporaba prisilnih sredstev policije je v Belgiji zapisana v 37. členu Zakona o delovanju policije (»Loi sur la fonction de police«, 1992). Ta pravi, da lahko pri opravljanju svojih nalog vsak policist ob upoštevanju tveganja, ki ga predstavlja, uporabi prisilna sredstva za izvedbo uradne naloge, ki je ni mogoče doseči na noben drug način. Vsaka uporaba prisilnega sredstva mora biti razumna in sorazmerna z zastavljenim ciljem. Pred vsako uporabo sledi opozorilo, razen če bi bila zaradi tega uporaba neučinkovita (»Loi sur la fonction de police«, 1992).

Vsak policist ima na voljo:

- strelno orožje,
- ravno in raztegljivo palico ter
- plinski razpršilec (Noppe in Verhage, 2017).

Zakon o delovanju policije (»Loi sur la fonction de police«, 1992) nadalje bolj natančno definira zgolj uporabo strelnega orožja, drugih prisilnih sredstev pa ne omenja. B. Dermine (elektronska pošta, 28. 2. 2023), zadolžen za odnose z javnostmi pojasni, da vodni curek v nobenem zakonu res ni izrecno omenjen, zato se je treba pri njegovi uporabi sklicevati na pravne akte v zvezi s prisilnimi sredstvi policije. Zakon, ki naj bi se dotikal uporabe vodnega topa, je že omenjeni Zakon o delovanju policije (»Loi sur la fonction de police«, 1992), ki v 22. in 37. členu govori o nujnosti predhodnega opozorila demonstrantov.

3.7 Danska

Uporabo prisilnih sredstev na Danskem opredeljuje 4. poglavje zakona o policijski dejavnosti (»Bekendtgørelse af lov om politiets virksomhed«, 2019). Ta pravi, da mora biti uporaba sile s strani policije nujna in upravičena, ter se lahko izvaja samo s sredstvi in v obsegu, ki je v razumnem sorazmerju z interesi, ki jih je treba zaščititi. Podrobna pravila o policijski uporabi prisilnih sredstev določa minister za pravosodje (»Bekendtgørelse af lov om politiets virksomhed«, 2019).

Uporaba prisilnih sredstev proti množici ni posebej opredeljena, se pa zakon dotakne ukrepanja policije na javnih shodih. Policiji je za vzpostavitev javnega reda in miru dovoljeno uporabiti silo, kakšno, pa ni definirano (»Bekendtgørelse af lov om politiets virksomhed«, 2019).

Uporaba vodnega curka v danski zakonodaji ni predpisana, hkrati pa tudi ni izrecno prepovedana. Danska policija ima namreč od leta 2009 v svojem voznem parku tudi vodni top, ki ga primarno uporablja za gašenje požarov, lahko pa ga uporabi tudi proti protestnikom. Vozilo tehta 20 ton, upravlja pa ga petčlanska posadka, ki sme v primeru izgredov v rezervoar z vodo vmešati solzivec. Uporaba uporaba vodnega topa proti aktivistom sicer ni del načrta policije, vendar pa redke izredne situacije zahtevajo, da se vodni curek uporabi kot prisilno sredstvo (»Politiet har fået sin vandkanon«, 2009).

3.8 Finska

V skladu z Zakonom o javnih zbiranjih (»Kokoontumislaki«, 1999) mora policija v primeru javnih prireditev in množičnih prireditev poskrbeti za javni red in mir. Demonstracije se lahko prekinejo, če se ne upoštevajo pozivi ali ukazi policije ali če demonstranti kršijo zakon. Prekinitev demonstracij se vedno presoja od primera do primera, pozivi policije pa temeljijo na trenutni oceni situacije. V primeru neupoštevanja ukaza policije, naj se množica razide ali premakne, lahko policija poseže po uporabi sile (»Kokoontumislaki«, 1999). Uporabo prisilnih sredstev opredeljuje Zakon o policiji (»Poliisilaki«, 2011) v 2. poglavju. Ta pravi, da imajo policisti pri opravljanju uradnih nalog pravico uporabiti nujna prisilna sredstva, ki jih je mogoče šteti za ubranljiva, da zlomijo odpor, odstranijo osebo s kraja dogodka, izvedejo prijetje, preprečijo beg osebe, ki ji je bila odvzeta prostost, odstranijo oviro ali preprečijo neposredno grozeče kaznivo dejanje ali drugo nevarno dejanje ali dogodek (»Poliisilaki«, 2011). Policija lahko zato na demonstracijah uporabi silo, če je treba umiriti ali zaustaviti posamezno situacijo ali dejanje. Odločitve o njeni uporabi lahko sprejme vodja akcije, generalni direktor

policije, vodja skupine ali posamezni policist, ki oceni situacijo in ustrezno ukrepa (Poliisi, n. d.). O tem, kakšno silo lahko policija uporabi, zakon v nadaljevanju ne navaja. Iz medijev ni razvidno, da bi Finska uporabljala vodne topove, zato tudi zakonske podlage za njihovo uporabo ni bilo mogoče najti. Kot prisilna sredstva proti množici ima policija na razpolago zgolj konjenico (Latvala, 2021).

3.9 Poljska

Na Poljskem uporabo prisilnih sredstev policije ureja Zakon o sredstvih neposredne prisile in strelnem orožju (»Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej«, 2013). Če zahtevajo potrebe po ukrepanju, lahko policisti hkrati uporabijo različna prisilna sredstva (»Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej«, 2013). Policisti lahko pri opravljanju uradnih nalog uporabijo prisilna sredstva tudi, vodni curek.

Uporaba vodnega curka je definirana v 20. členu Zakona o sredstvih neposredne prisile in strelnem orožju (»Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej«, 2013), ki pravi, da sme policija uporabiti vodni curek iz za to posebej namenjenih naprav.

3.10 Romunija

Polijsko uporabo prisilnih sredstev v Romuniji ureja Zakon o organizaciji in delovanju romunske policije (»Law no. 218 of 23 April 2002 on the Organization and Functioning of the Romanian Police«, 2002), ki v 33. členu policiji dovoljuje uporabo manj smrtonosnega orožja, pod katero uvršča tudi vodni curek. Uporabi ga lahko v primeru množičnih in hujših kršitev javnega reda, po tem, ko so množico predhodno opozorili o njegovi uporabi in ji omogočili čas, da se umakne (»Law no. 218 of 23 April 2002 on the Organization and Functioning of the Romanian Police«, 2002).

3.11 Španija

V Španiji za prekinitev zborovanja na večjih demonstracijah in javnih prireditvah skrbi policijska intervencijska enota, ki je bila ustanovljena s kraljevim odlokom 1668/1989, dne 29. decembra 1990 kot mobilni organ javne varnosti (Policia Nacional, n. d.).

Kraljevi odlok 1484/1987 o splošnih pravilih v zvezi z lestvicami, kategorijami, medicinskim in tehničnim osebjem, uniformami, znaki in orožjem nacionalne policije v 22. členu določa (»Real Decreto 1484/1987, de 4 de diciembre, sobre normas generales relativas a escalas, categorías, personal facultativo y técnico, uniformes, distintivos y armamento del Cuerpo Nacional de Policía«, 1987):

- da policisti v času aktivne službe prejmejo katero koli orožje, ki je določeno s predpisi, razen če utemeljeni razlogi zahtevajo drugače,
- v primeru potrebe po večjem ukrepanju ali zaščiti lahko policisti nosijo katero koli orožje ali prisilna sredstva, katerih uporabo določa zakon,

- policisti morajo tehnično in praktično poznati pravilno uporabo orožja in drugih prisilnih sredstev, ki se uporabljajo pri policijskih akcijah, zato je bistvenega pomena njihovo usposabljanje.

V skladu z mednarodnim pravom in standardi lahko policisti uporabijo prisilna sredstva le, kadar je to nujno potrebno in v obsegu, ki je potreben za opravljanje svoje dolžnosti (Amnesty International, 2017). Orožje smejo uporabiti le v situacijah, v katerih obstaja razumno resno tveganje za njihovo življenje, njihovo telesno celovitost ali življenje tretjih oseb, ali v tistih okoliščinah, ki resno ogrožajo varnost državljanov (»Ley Orgánica 2/1986, de 13 de marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad«, 1986). V nacionalnih zakonih lahko najdemo le neke splošne informacije, ki se tičejo uporabe kakršnega koli orožja, o vodnem curku in preostalih prisilnih sredstvih ni govora nikjer. Po prebranjem lahko sklepamo, da se držijo smernic, ki jih o uporabi prisilnih sredstev predlagajo Združeni narodi. Podatke o opremi in orožju, ki ga policijske intervencijske enote lahko posedujejo, je najti mogoče le v medijih. Znano je, da ima policijska intervencijska enota od leta 2014 v svojem voznem parku vodni top, imenovan El Botijo. Vozilo lahko v svojem rezervoarju hrani do 7.000 litrov vode, pnevmatike pa so odporne proti predrtju. Čeprav je policija vodni top večkrat selila in razkazovala na demonstracijah, še nikoli ni bil v uporabi (»El Botijo ...«, 2019).

3.12 Grčija

Grška policija ima od leta 2004 v svojem voznem parku vodni top, ki je bil sprva uporabljen za gašenje požarov, zdaj pa se primarno uporablja proti demonstrantom na protestih (»Υδροφόρα της αστυνομίας: Πότε αποκτήθηκε και ποιος την είχε αποσύρει«, 2018). Njegova uporaba ni nikjer posebej definirana. Zakon o orožju (»Νομοσ υπ' αριθ. 3169 φεκ α'«, 2003) opredeljuje le pogoje in načine uporabe strelnega orožja.

Določene smernice o uporabi vodnega curka je mogoče vzeti iz njihovega zakona o javnih zbiranjih (»Δημόσιες υπαίθριες συναθροίσεις και άλλες διατάξεις«, 2020). Ta pravi, da je vodja policije dolžan zagotoviti nemoten potek javnega shoda z vsemi potrebnimi in ustreznimi ukrepi za ta namen. Pri prihajajočih ali potekajočih javnih zbiranjih na prostem se lahko uvedejo omejitve z obrazloženo odločitvijo pristojnega generalnega direktorja policije, generalnega območnega direktorja policije ali direktorja policijske uprave. Če udeleženci shoda ne upoštevajo navodil za prekinitev shoda, se lahko uporabijo prisilna sredstva, kakšna, zakon ne omenja. D. Gianniotis, policijski vodja, (elektronska pošta, 7. 4. 2023) pojasni, da lahko informacije o uporabi vodnega topa najdemo le v priročniku, ki ureja javna zbiranja na prostem in se nanaša na njihove predpise s področja javnega zbiranja.

3.13 Latvija

Uporaba prisilnih sredstev je v Latviji urejena s Pravilnikom o vrstah prisilnih sredstev in postopku njihove uporabe (»Noteikumi par speciālo līdzekļu veidiem un to lietošanas kārtību«, 2011). Kot prisilna sredstva policije pravilnik v 2. členu

uvršča tudi vodni top oziroma vodni curek (»Noteikumi par speciālo līdzekļu veidiem un to lietošanas kārtību«, 2011).

Odločitev o uporabi vodnega curka sprejme predstojnik zavoda ali od njega pooblaščen uradna oseba. Pred njegovo uporabo morajo biti osebe na to ustno opozorjene, razen, če bi oklevanje z njegovo uporabo neposredno ogrožalo človekovo življenje, povzročilo druge hujše posledice ali kadar takšno opozorilo v konkretni situaciji ni mogoče. Vodni top lahko policisti uporabijo, kadar je treba zaustaviti kršitve javnega reda in miru, uničiti ovire ali ustvariti prehod skozi njih (»Noteikumi par speciālo līdzekļu veidiem un to lietošanas kārtību«, 2011).

3.14 Litva

Prisilna sredstva policije v Litvi definira 27. člen Zakona o policiji Republike Litve (»Lietuvos Respublikos policijos įstatymas«, 2000). Ta med prisilnimi sredstvi ne navaja vodnega curka. Čeprav trenutno veljavna zakonodaja ne opredeljuje načinov in pogojev uporabe vodnega topa, litovska policija ta taktični, preventivni ukrep uporablja zaradi problema nezakonitih migracijskih tokov.

4 PRIMERJAVA ZAKONODAJE O UPORABI VODNEGA CURKA KOT PRISILNEGA SREDSTVA POLICIJE MED DRŽAVAMI EVROPSKE UNIJE

Tabela 1 prikazuje pregled zakonske podlage o uporabi vodnega curka v državah EU. Od 27 držav članic EU smo pridobili podatke v 15 državah: Sloveniji, Hrvaški, Madžarski, Avstriji, Nemčiji, Nizozemski, Belgiji, Danski, Finski, Poljski, Romuniji, Španiji, Grčiji, Latviji in Litvi. Izmed teh je vodni curek (top) kot prisilno sredstvo policije uzakonjen v 11 državah EU; v treh državah je iz medijev mogoče najti, da vodni top uporabljajo, nismo pa našli nobenega zakona, ki bi to potrdil; v eni državi, Finski, pa vodnega topa ne uporabljajo niti v praksi, zato tudi zakonodaje na tem področju nimajo urejene. Finska se po načinu izvajanja pooblastil policije zgleduje po Združenem kraljestvu, kjer se policisti nagibajo k uporabi milejših in manj nevarnih prisilnih sredstev ter vodni top, z izjemo na Severnem Irskem, ni v uporabi.

Države, kjer je vodni curek uzakonjen kot prisilno sredstvo, so Slovenija, Hrvaška, Madžarska, Avstrija, Nemčija, Nizozemska, Belgija, Poljska, Romunija, Grčija in Latvija. V večini držav je možno izpostaviti naslednje pogoje, ki se nanašajo na uporabo vodnega curka (topa):

- vodni curek se uporabi za vzpostavitev javnega reda, ko je ta množično ali huje kršen;
- njegova uporaba je dovoljena po predhodni odločitvi policijskega vodje;
- pred njegovo uporabo je treba množico jasno opozoriti, da bo vodni curek (top) ob neupoštevanju ukaza uporabljen kot prisilno sredstvo;
- udeležencem mora biti sporočen tudi prostor, kamor se lahko umaknejo; in
- vodnemu curku se sme nadzorovano dodati sredstva za označevanje oseb oziroma plinska sredstva.

Vidimo lahko, da se sami pogoji in načini uporabe vodnega curka (topa) med izbranimi državami članicami EU ne razlikujejo tako zelo, zato menimo, da lahko rezultate posplošimo tudi na ostale države EU, ki zaradi slabe dostopnosti zakonodaje niso vključene v analizo.

Država	Vodni curek JE uzakonjen kot prisilno sredstvo	Vodni curek NI uzakonjen kot prisilno sredstvo	Vodni curek JE v uporabi, NI pa najti zakonske podlage
Slovenija	da		
Hrvaška	da		
Madžarska	da		
Avstrija	da		
Nemčija	da		
Nizozemska	da		
Belgija	da		
Danska			da
Finska		da	
Poljska	da		
Romunija	da		
Španija			da
Grčija	da		
Latvija	da		
Litva			da

Tabela 1:
Primerjava za-
konjskih podlag
o uporabi
vodnega curka
v izbranih
državah EU
(Kolenc, 2023)

5 UPORABA PRISILNIH SREDSTEV PROTI MNOŽICI V SLOVENIJI V LETIH 2020, 2021 IN 2022

Iz Poročila o uporabi prisilnih sredstev in napadih na policiste (Policija, 2021) izhaja, da so policisti v letu 2020 v 3.351 primerih zoper 3.612 oseb uporabili 7.518 prisilnih sredstev. Večina prisilnih sredstev je bila uporabljena zoper posameznika, v nekaterih primerih pa so policisti prisilna sredstva uporabili tudi zoper množico (Policija, 2021). Število uporabljenih prisilnih sredstev in število primerov, v katerih so policisti uporabili prisilna sredstva, se je v letu 2020 v primerjavi z letom 2019 zmanjšalo. Do tega naj bi najverjetneje prišlo zaradi ukrepov za preprečevanje širjenja covid-19, predvsem zaradi ukrepov, kot so začasna omejitve gibanja ljudi, prepoved zbiranja, prepoved opravljanja gostinskih storitev ipd. Posledično je bilo manj težav, ki bi vodile v kršitve ter v uporabo prisilnih sredstev. Res je, da se je uporaba prisilnih sredstev zoper posameznika zmanjšala, so pa zato ravno koronavirusni ukrepi razlog za porast primerov, kjer so bila prisilna sredstva uporabljena proti množici. Kot lahko vidimo iz tabele 2, so bili pri varovanju protestov 5. 11. 2020 v Ljubljani zoper množico, ki je huje in množično kršila javni red in mir, uporabljeni konjenica, vodni curek ter plinska in druga sredstva za pasivizacijo. Policisti so z bombometom izstrelili 16 plinskih in 5 gumijastih izstrelkov. Ugotovitve komisije tedanjega v. d. generalnega direktorja

policije so pokazale, da je bila uporaba prisilnih sredstev zoper množico v tem primeru zakonita in strokovna (Policija, 2021).

V letu 2021 so policisti v 3.086 primerih zoper 3301 osebi uporabili 7.391 prisilnih sredstev. Poleg uporabe prisilnih sredstev zoper posameznika, ki se je v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšala, so policisti v 55 primerih zoper množico uporabili 126 prisilnih sredstev, kar je občutno več kot leto prej. Razlog za porast števila uporabljenih prisilnih sredstev zoper množico tiči, kot smo ugotovili že za leto 2020, v gostitvi neprijavljenih javnih shodov oziroma protestov proti ukrepom za preprečevanje širjenja covid-19, na katerih je prihajalo tudi do hujših in množičnih kršitev javnega reda. Zoper množico so policisti tako najpogosteje uporabili plinska in druga sredstva za pasivizacijo, kar 69-krat, nato plinski razpršilec, 26-krat, telesno silo, 25-krat, vodni curek in službenega psa, 2-krat, ter konjenico in posebna motorna vozila, 1-krat. Prisilna sredstva so policisti najpogosteje, 88-krat, uporabili zoper množico, v kateri je bilo več kot 50 kršiteljev, nato 25-krat, ko je bilo v množici 10 do 50 kršiteljev, ter 13-krat, ko je bilo v množici od 5 do 10 kršiteljev. Ugotovitve komisije generalnega direktorja policije so pri varovanju protestov 5. 10. 2021 v Ljubljani pokazale, da so bila na splošno prisilna sredstva zoper množico uporabljena zakonito in strokovno, v nekaterih delih pa je prišlo tudi do nekaterih nepravilnosti in pomanjkljivosti. Za odpravo le teh je vodstvo policije naročilo izvedbo strokovnega posveta, kjer so pozornost namenili tako zakonskim pogojem za uporabo policijskih pooblastil pri varovanju javnih shodov kot samemu načinu izvedbe policijskih pooblastil – taktiki in metodiki dela. Poudarek so namenili predvsem pravilnim ukrepom pred izvedbo varovanja javnih shodov, pravilni izvedbi samega varovanja javnih shodov ter pravilni izvedbi ukrepov po zaključenem varovanju javnih shodov. Ena izmed obravnavanih vsebin, pomembna za našo tematiko, je bila tudi taktika uporabe vodnega topa, načini njegove uporabe, način stopnjevanja kombinirane uporabe vodnega curka in plinskih sredstev ipd. (Policija, 2022).

Tabela 2:
Uporaba
prisilnih
sredstev zoper
množico v
letih 2019 do
2022 (Policija,
2023)

Prisilno sredstvo	2019	2020	2021	2022
Sredstva za vklepanje in vezanje	0	0	0	0
Telesna sila	3	4	25	5
Plinski razpršilec	0	4	26	5
Palica	1	2	0	0
Službeni pes	3	0	2	0
Sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev	0	0	0	0
Konjenica	0	1	1	0
Vodni curek	0	1	2	0
Prisilna sredstva in druga sredstva za pasivizacijo	0	2	69	0
Električni paralizator	0	0	0	0
Strelno orožje	0	0	0	0
Posebna motorna vozila	0	0	1	0
Skupaj	7	14	126	10

Med letoma 2012 in 2019 uporabe prisilnih sredstev zoper množico po podatkih Policije (2023) ni bilo.

Leta 2022 so policisti v 8 primerih zoper množico uporabili 10 prisilnih sredstev. Najpogosteje so uporabili telesno silo ter plinski razpršilec – oboje po 5-krat, preostalih prisilnih sredstev pa policisti niso uporabili. Iz tabele 2 lahko vidimo, da je v letu 2022 prišlo do občutnega padca števila primerov in števila uporabljenih prisilnih sredstev zoper množico glede na leto poprej, kar je posledica preklica epidemije covid-19 in prenehanja veljavnosti ukrepov za preprečevanje širjenja nalezljive bolezni. Posledično je prišlo do prenehanja izvajanja neprijavljenih javnih shodov zoper navedene epidemiološke ukrepe, na katerih je prihajalo tudi do hujših in množičnih kršitev javnega reda, kar je terjalo povečanje uporabe prisilnih sredstev zoper množico (Policija, 2023). Na podlagi Usmeritev in obveznih navodil ministrice v funkciji ministrice za notranje zadeve (MNZ RS, 2022 b) so v Službi generalnega direktorja policije v letu 2022 aktivno sodelovali pri usposabljanju policistov za delo v operativnih štabih policije, preverbi in oceni uporabe prisilnih sredstev ter usposabljanjih poveljnikov, vodij oddelkov in vodij skupin v posebni policijski enoti. Poudarek usposabljanj je bil na dajanju odredb policijskih vodij za uporabo prisilnih sredstev zoper množico in preklicu odredb, zakoniti in strokovni uporabi prisilnih sredstev, načelu sorazmernosti kot enem izmed pomembnejših načel pri uporabi prisilnih sredstev ter drugih vsebinah, ki so bile predmet izrednega nadzora MNZ nad delom policije med varovanjem protestov v letih 2020 in 2021 (Policija, 2023).

6 RAZPRAVA IN PREDLOGI ZA PRAKSO

Čeprav naj bi bila uporaba vodnega curka veliko manj nevarna kot nekatera druga prisilna sredstva, praksa kaže drugače. Ugotovitve so pokazale, da lahko napačna uporaba vodnega curka pripelje do vrste neposrednih in posrednih zdravstvenih tveganj. Več posameznikov je utrpelo poškodbe mišično-skeletnega sistema, kot so zlomi hrbtenice, poškodbe obraza in oči zaradi neposrednega udara vode iz topa. Sekundarne poškodbe so zaradi padcev, zdrsov ali trčenj s predmeti vključevale poškodbe možganov, podplutbe, zlome reber ipd. Ob hladnem vremenu lahko vodni topovi povzročijo tudi podhladitve in ozeblino, do raznih poškodb, slabosti in oteženega dihanja pri nekaterih pa lahko pride tudi zaradi kemikalij in barvil, raztopljenih v vodi (Physicians for Human Rights, 2020).

Iz statističnih podatkov v letnih poročilih policije o uporabi prisilnih sredstev smo ugotovili, da je v letih 2020 in 2021, ko smo dosegli vrh koronavirusne pandemije, res zaznati več primerov uporabe vodnega curka kot v letih prej in tudi kasneje, ko so se razmere umirile. Razlog tiči v neprijavljenih javnih shodih zoper ukrepe za preprečevanje širjenja covid-19, kar je terjalo povečanje uporabe prisilnih sredstev zoper množico. V letu 2020 so tako policisti zoper množico uporabili 14 prisilnih sredstev, od tega je bil vodni curek uporabljen enkrat (Policija, 2021). V letu 2021 je število uporabljenih prisilnih sredstev zoper množico narastlo na 126, vodni curek so policisti uporabili dvakrat (Policija, 2022). Število uporabljenih prisilnih sredstev zoper množico je 2022, ko je bila preklicana epidemija covid-19 in so prenehali veljati ukrepi za preprečevanje

širjenja nalezljive bolezni, drastično padlo na 10, vodnega curka pa policisti niso uporabili (Policija, 2023). Iz podatkov je razvidno, da tudi v času pred pandemijo vodni curek ni bil uporabljen kot prisilno sredstvo, z izjemo leta 2012, ko so policisti vodni curek uporabili pri varovanju množičnih protestnih shodov, kjer je prihajalo do hujših in množičnih kršitev javnega reda in miru (Policija, 2013).

Za potrebe prispevka smo analizirali zakonodajo 15 držav članic EU, kar je več kot polovica vseh držav članic. Izmed teh je v 11 članicah EU (Sloveniji, Hrvaški, Madžarski, Avstriji, Nemčiji, Nizozemski, Belgiji, Poljski, Romuniji, Grčiji in Latviji) vodni curek uzakonjen kot prisilno sredstvo policije. V Španiji, Litvi in na Danskem se vodni curek uporablja v praksi, zakonske podlage pa zaradi slabe dostopnosti nismo našli, kar pa ne pomeni, da je ni. Za Finsko nismo našli podatka, da bi policisti uporabljali vodni curek, zato tudi zakonodaje za njegovo uporabo nimajo urejene. Kar se tiče preostalih držav EU, ki v analizo niso vključene, pa lahko po hitrem pregledu medijev rečemo, da policija v primeru množičnih kršitev javnega reda ponekod uporablja vodni curek. Če se uporablja v praksi, morajo biti tudi pogoji in načini njegove uporabe zakonsko določeni. Pri iskanju zakonodaje smo imeli pri nekaterih državah zaradi neprevedenih zakonskih aktov veliko problemov, velja pa omeniti tudi to, da se razlog za nedostopnost podrobnosti glede uporabe vodnega curka in tudi drugih prisilnih sredstev lahko skriva v tajnosti policijskih postopkov. Države ne želijo razkriti pogojev in načinov uporabe vodnega curka zaradi tajne narave metod in taktik policijskega delovanja, kar pomeni, da posledično tudi javnih informacij o uporabi vodnega curka nismo našli.

Če povzamemo, zakonska podlaga o uporabi vodnega curka, ki velja med državami EU, določa, da policisti vodni curek uporabljajo za vzpostavitev javnega reda, ko je ta množično ali huje kršen, po predhodni odločitvi policijskega vodja o njegovi uporabi ter predhodnem opozorilu, da bo ob neupoštevanju ukaza policije uporabljen kot prisilno sredstvo. V večini držav se sme vodnemu curku nadzorovano dodati sredstva za označevanje oseb oziroma plinska sredstva. Tudi pri nas smejo policisti, vsaj za zdaj, vodi primešati solzivec. Direktorat za policijo in druge varnostne naloge namreč v poročilu konec leta 2022 ugotavlja, da prihaja do neskladij med »Pravilnikom o policijskih pooblastilih« (2014) in »ZNPPol« (2013). Zakon ne določa uporabe vodnega curka s primesjo plinskih sredstev, pravilnik pa to dopušča. Prav to je sporno in predmet različnih mnenj. Je pa nujno treba uporabo vodnega curka na takšen način urediti zakonsko in ne »pravilniško«.

Vidimo, da je na tem področju že v Sloveniji kar nekaj prostora za izboljšave. Pogoji uporabe vodnega curka bi morali biti jasno opredeljeni, brez možnosti več interpretacij njegove uporabe. Glede na to, da so v večini držav informacije o pravilih uporabe vodnega curka relativno skope in se nanašajo na uporabo prisilnih sredstev na splošno, lahko to pomeni tudi, da so postopki njegove uporabe definirani v internih aktih policije, kar pa po naše odpira prav ista vprašanja. Poleg nedvoumne zakonske podlage so bistvenega pomena tudi ustrezno strokovno izobraženi in usposobljeni policisti. Le na tak način lahko zagotovimo profesionalno in korektno izvedbo policijskih postopkov, ki vodijo v ustrezno kakovost policijskih storitev.

UPORABLJENI VIRI

- A Rendőrségi törvény. (1994). *Magyar közlöny*, (XXXIV/1994).
- Amnesty International. (3. 10. 2017). *España: Uso excesivo de la fuerza por parte de policía nacional y guardia civil en Cataluña*. <https://www.amnesty.org/es/latest/press-release/2017/10/spain-excessive-use-of-force-by-national-police-and-civil-guard-in-catalonia/>
- Baden-Württemberg Innenministerium. (1975). *PDV 122 - Einsatz von Wasserwerfern und Wasserarmaturen*.
- Bekendtgørelse af lov om politiets virksomhed. (2019, 2021, 2022). *Lovtidende A*, (1270/19, 1174/21, 801/22, 891/22, 897/22).
- Berglez, M., Krobe, S. in Žaberl, M. (2011). Uporaba prisilnega sredstva po ukazu vodje. V T. Pavšič Mrevlje (ur.), *Zbornik prispevkov: 12. Slovenski dnevi varstvoslovja*. Fakulteta za varnostne vede. https://www.fvv.um.si/dv2011/zbornik/policijska_dejavnost/berglez-krobe-zaberl.pdf
- Δημόσιες υπαίθριες συναθροίσεις και άλλες διατάξεις [Javna zbiranja na prostem in druge določbe]. (2020). *Νόμος*, (4703/2020). <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/nomos-4703-2020>
- Einsatz von Wasserwerfern und Wasserarmaturen. (1975). *Polizeidienstvorschrift (PDV) 122. MI*, (23.5-02424/122). https://beck-online.beck.de/Bcid/Y-100-G-NDS_MI_23_5_02424_122
- „El Botijo“, el cañón de agua antidisturbios de la Policía, puede disparar hasta 7.000 litros. (17. 10. 2019). *20minutos.es*. <https://www.20minutos.es/noticia/3804947/0/botijo-camion-canon-agua-policia>
- Gesetz über den unmittelbaren Zwang bei Ausübung öffentlicher Gewalt durch Vollzugsbeamte des Bundes. (1961). *Bundesamtsblatt*, (201-5/1961).
- Ilić, V. in Krobe, S. F. (2017). Uporaba prisilnih sredstev v slovenski policiji za obdobje 2008–2016. *Varstvoslovje*, 19(3), 293–312. https://www.fvv.um.si/rv/arhiv/2017-3/06_Krobe_Ilic_rV_2017-3.pdf
- Klemenčič, G., Kečanović, B. in Žaberl, M. (2002). *Vaše pravice v policijskih postopkih*. Pasadena.
- Kokoontumislaki. (1999, 2001, 2002, 2004, 2007, 2008, 2011, 2015, 2019, 2020, 2021). *Finlex*, (1257/1999, 893/2001, 824/2002, 1007/2004, 106/2007, 214/2008, 664/2011, 902/2015, 1090/2015, 435/2019, 871/2020, 1159/2021).
- Kolenc, E. (2023). *Uporaba vodnega topa kot prisilnega sredstva policije v državah Evropske unije* [Diplomsko delo]. Fakulteta za varnostne vede.
- Kox, J. (19. 2. 2021). Hoe hard spuit een waterkanon?. *JFK*. https://jfk-men/news/hoe-hard-spuut-waterkanon/?_x_tr_sl=nl&_x_tr_tl=sl&_x_tr_hl=sl&_x_tr_pto=sc
- Latvala, J. (24. 8. 2021). *Suomessa poliisi käyttää asetta harvoin – aseenkäyttö kuitenkin lisääntynyt samassa suhteessa poliisin kohtaaman väkivaltaisen vastarinnan kanssa*. Turun Sanomat. <https://www.ts.fi/uutiset/5405370>
- Law no. 218 of 23 April 2002 on the organization and functioning of the Romanian Police. (2002, 2003, 2009, 2014). *Monitorul Oficial*, (218/02, 281/03, 60/09, 307/14). <https://www.global-regulation.com/translate/romania/3073129/low-no.-218-of23-april-2002-on-the-organisation-and-functioning-of-the-romanian-police.html>

- Ley Orgánica 2/1986, de 13 de marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad. (1986, 1990, 1994, 2003, 2005, 2007, 2010, 2011, 2013, 2015). *BOE*, (63/1986, 21/1986, 55/1990, 26/1994, 1/2003, 19/2003, 188/2005, 12/2007, 16/2007, 4/2010, 120/2010, 4/2011, 9/2013, 9/2015). <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1986-6859>
- Lietuvos Respublikos policijos įstatymas. (2000, 2002, 2003, 2006, 2008, 2009, 2011, 2012, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2023). *Valstybės žinios*, (90-2777/2000, 54-2116/02, 42-1910/03, 104-4643/03, 60-2118/06, 87-3464/08, 130-5637/09, 52-2510/11, 5-140/12, 122-6115/12, 13591/14, 9301/15, 10818/16, 14168/17, 1019/18, 850/19, 21877/19, 10818/19, 10931/20, 15572/23). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111665/asr>
- Loi sur la fonction de police. (1992). *Papier officiel*, (1992000606/1992).
- May, T. (15. 7. 2015). *Home Secretary's oral statement on water cannon: Theresa May's oral statement to parliament on her decision on the use of water cannon by police in England and Wales*. Gov.uk. <https://www.gov.uk/government/speeches/home-secretarys-oral-statement-on-water-cannon>
- Mayor of London. (28. 2. 2014). *Water Cannon: Responses to consultation*. <https://www.london.gov.uk/programmes-strategies/mayors-office-policing-and-crime/governance-and-decision-making/mopac-consultations/water-cannon>
- Ministrstvo za notranje zadeve RS. (6. 12. 2022 a). *Ugotovitve izrednega nadzora nad ravnanjem policije pri varovanju protestov*. <https://www.gov.si/novice/2022-12-06-ugotovitve-izrednega-nadzora-nad-ravnanjem-policije-pri-varovanju-protestov/>
- Ministrstvo za notranje zadeve RS. (2022 b). *Usmeritve in obvezna navodila ministrice št. 6/2022*.
- Noppe, J. in Verhage, A. (2017). Using force: Experiences of Belgian police officers. *Policing: An Interantional Journal of Police Strategies and Management*, 40(2). <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-10-2015-0112>
- Noteikumi par speciālo līdzekļu veidiem un to lietošanas kārtību. (2011, 2015, 2016, 2018, 2022). *Latvijas Vēstnesis*, (55/11, 229/15, 350/16, 808/18, 36/22).
- Νομοσ υπ' αριθ. 3169 φεκ Α' 189/24.7.2003 [Zakon o orožju]. (2003, 2022). *ΦΕΚ Α*, (3169/2003, 4937/2022). <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/172443/nomos-3169-2003>
- Physicians for Human Rights. (28. 10. 2020). *Health impacts of crowd-control weapons: Water cannons*. <https://phr.org/our-work/resources/health-impacts-of-crowd-control-weapons-water-cannons/>
- Policia Nacional. (n. d.). *Unidades de intervención policial (u.i.p.)*. <https://www.policia.es/es/tupolicia-conocenos-estructura-dao-cgseguridadciudadana-uip.php>
- Policija. (2013). *Poročilo o uporabi prisilnih sredstev in napadih na policiste v letu 2012*. <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPooblastila/UporabaPS2012.pdf>
- Policija. (2021). *Poročilo o uporabi prisilnih sredstev in napadih na policiste v letu 2020*. <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPooblastila/UporabaPS2020.pdf>
- Policija. (2022). *Poročilo o uporabi prisilnih sredstev in napadih na policiste v letu*

2021. <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPooblastila/UporabaPS2021.pdf>
- Policija. (2023). *Poročilo o uporabi prisilnih sredstev in napadih na policiste v letu 2022*. <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPooblastila/UporabaPS2022.pdf>
- Poliisi. (n. d.). *Yleiset kokoukset ja mielenosoitukset*. <https://poliisi.fi/yleiset-kokoukset-ja-mielenosoitukset>
- Poliisilaki. (2011). *Finlex*, (872/2011).
- Politie. (3. 12. 2022). *Paraatheid politie moet beter*. <https://www.politie.nl/nieuws/2022/december/3/paraatheid-politie-moet-beter.html>
- Politie. (n. d.). *ME kan waterwerper inzetten*. <https://www.politie.nl/informatie/specialistische-onderdelen-bij-de-me.html>
- Politiet har fået sin vandkanon. (3. 12. 2009). *Berlingske*. <https://www.berlingske.dk/nyheder/politiet-har-faaet-sin-vandkanon>
- Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika. (2022). *Narodne novine*, (20/2022).
- Pravilnik o policijskih pooblastilih. (2014, 2017). *Uradni list RS*, (16/14, 59/17).
- Real Decreto 1484/1987, de 4 de diciembre, sobre normas generales relativas a escalas, categorías, personal facultativo y técnico, uniformes, distintivos y armamento del Cuerpo Nacional de Policía. (1987). *BOE*, (291/1987).
- Sicherheitspolizeigesetz. (1991, 1994, 1996 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022). *Bundesamtsblatt*, (566/91, 505/94, 201/96, 759/96, 12/97, 104/97, 105/97, 112/97, 158/98, 146/99, 85/00, 98/01, 22/02, 104/02, 151/04, 100/05, 158/05, 56/06, 113/07, 114/07, 2/08, 4/08, 40/09, 72/09, 131/09, 33/11, 1/12, 13/12, 50/12, 87/12, 55/13, 83/13, 152/13, 161/13, 195/13, 43/14, 44/14, 73/14, 97/14, 5/16, 61/16, 130/17, 29/18, 55/18, 56/18, 105/19, 113/19, 144/20, 86/21, 124/21, 148/21, 190/21, 206/21, 50/22, 147/22).
- United Nations Human Rights. (2020). *Guidance on less-lethal weapons in law enforcement*. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/CCPR/LLW_Guidance.pdf
- United Nations. (1979). *Code of Conduct for Law Enforcement Officials*. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/code-conduct-law-enforcement-officials>
- Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. (2013, 2014, 2016, 2018, 2019, 2021, 2022, 2023). *Dziennik Ustaw*, (628/13, 1165/13, 42/14, 1199/14, 904/16, 1948/16, 2149/16, 106/18, 138/18, 730/18, 912/18, 15/19, 2447/21, 655/22, 1700/22, 1933/22, 547/23).
- Vajnhandl, N. (13. 10. 2021). *Razkrivamo dejstva o vodnem topu: Ste vedeli, da je curku primesana tudi barva?*. Ljubljana info. <https://ljubljanainfo.com/novica/kronika/razkrivamo-dejstva-o-vodnem-topu-ste-vedeli-da-je-curku-primessana-tudi-barva/10226>
- Waffengebrauchsgesetz. (1969, 1974, 1999, 2004, 2006, 2016). *Bundesamtsblatt*, (149/1969, 422/1974, 146/1999, 151/2004, 113/2006, 61/2016).
- Wetz, A. (11. 6. 2011). *Die größte Dienstwaffe der Republik*. *Die Presse*. <https://www.diepresse.com/669541/die-groesste-dienstwaffe-der-republik>

- Υδροφόρα της αστυνομίας: Πότε αποκτήθηκε και ποιος την είχε αποσύρει [Policijski tankerjizvodo]. (18.11.2018). *EΘNOS*. <https://www.ethnos.gr/greece/article/5322/ydroforathsastynomiaspoteapokththhkekaipoiosthneixeaposityei>
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013, 2015, 2017, 2019, 2021). *Uradni list RS*, (15/13, 23/15, 10/17, 46/19, 47/19, 153/21).
- Zakon o policijskim poslovanju i ovlastima. (2009, 2014, 2019). *Narodne novine*, (76/09, 92/14, 70/19).
- Žaberl, M. (2006). *Temelji policijskih pooblastil*. Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
- Žaberl, M. (2009). *Uporaba prisilnih sredstev*. Fakulteta za varnostne vede.

O avtorjih:

Dr. Srečko Felix Kropc, višji predavatelj, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, Slovenija. E-pošta: srecko.kropc@siol.net

Eva Kolenc, diplomirana varstvoslovka, Slovenija. E-pošta: eva.kolenc@gmail.com